

פרשת: במדבר

גיליון: 56

כ"ט אייר, תשפ"ג

משבצות זהב

שיחת נשים / לכתב אחרי במדבר בארץ לא זרועה

שלא להכנס לניסיון!

החפץ חיים הקדוש היה מעורר על כך שעדיף לאדם להכנס לסכנה גשמית כדי להמנע מסכנה רוחנית! הוא היה מצטט בהתעוררות את הפסוק בפרשת בשלח "ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלוקים פן דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלוקים פן ינחם העם בראותם מלחמה ושוב מצרימה" (ג', ז).

בשעה שיצאו ישראל ממצרים ביאר החפץ חיים במתק לשוננו, עמדו בפניהם שתי דרכים: האחת - דרך ארץ פלשתים הדרך הקצרה, הנוחה, במקום יישוב - בו בנקל אפשר להשיג מזון ומים. מאידך, סכנה רוחנית שמה ירצו לשוב ולהטמא בטומאת מצרים. השנייה - קשה לאין ערוך, במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים, אולם ללא חשש סכנה רוחנית.

ובאיזו דרך הנחה הקב"ה את עמו ישראל ארבעים שנה? את העם המותש ממאות שנות שיעבוד על עולליהם וטפם? בדרך המדבר! ללמדנו: **עדיף לאדם לסבול קשיים גשמיים כדי להימלט מהסכנה הרוחנית שחלילה לא יעמוד בניסיון.**

לעיתים היצר מנסה את האדם באמונה, אמונה היא לא רק להאמין בהשם שמה שהוא עושה לי הכל לטובתי, האמונה גם נמדדת כמה אני חזק עם השם, כמה אני חזק בדרכו בגלל אהבתי אליו, אז שולח כל מיני הצעות עבודה מפתות, שכר כזה ותנאים כאלו... אך לאחר בירור יסודי מגלה האישה כי בחברת גברים היא צריכה לעבוד וכו'. באיזו דרך עליה לבחור? זכרי: **המדבר הנטוש, אך הנקי מכל רב של ניסיון ברוחניות, דווקא שם - מתנה תורה!**

שבת שלום

ירמיה הנביא אמר על דור המדבר: "זכרתי לך חסד נעורייך, אהבת כלולותייך, לכתב אחרי במדבר, בארץ לא זרועה" (ירמיה ב). גם אנחנו בדור אחרית הימים, כל אחד עם הקשיים שלו, עובר מסע ארוך במדבר לשינוי פנימי וחיוזוק האמונה שהוא עשה עושה ויעשה לקראת הגאולה השלמה במהרה בימינו.

הקב"ה זוכר לנו חסד נעורים שכביכול נתחסדנו עמו באמונתו הפשוטה בו לילך אחריו במדבר בארץ לא זרועה. ואמונה זו לא היתה קלה שהרי שמונים אחוז מעם ישראל מתו במכת חושך מפני שלא היה בדעתם לצאת ממצרים למדבר מחוסר אמונה ביכולת השם להמציא להם ולטפם ולמקניהם אוכל ומים במדבר הנורא, פשוט פחדו - ופחד זה נבע מחוסר בטחונם בהשם, ולפי מדרגתם נתבעו על חיסרון ביטחון זה אחר שכבר ראו ט' מכות.

ונתבונן, כמה הרויחו אלו שהאמינו בהשם ויצאו ממצרים. הרי תוך שבעה ימים ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא - נבואה ממש, לשיר ברוח הקודש את שירת הים, הניסים הגלויים שראו במו עיניהם, ביזת הים שהייתה גדולה מביזת מצרים.

לאחר מכן תוך מ"ט יום עמדו לפני הר סיני לקבלת התורה ולשמוע דברות קודש מפי הקב"ה, ועוד המשיכו לחזות במו עיניהם בתקופה של 40 שנה ניסי ענני הכבוד, מן ובאר, כמה אמונה למדו באותם 40 שנה, הלא אמונה זו אנו מתפרנסים עד היום, כל כוחנו היום באמונה הלא הוא מאותה תקופה הזוהרת שהייתה לעם ישראל שלא חזרה ונשנית עד היום.

עוד נקודה מעניינת - ארבעים שנה במדבר ובלבד

פרשת "במדבר" פותחת את חומש "במדבר". הפרשה כוללת ספירה מחדש של בני ישראל, שנה ושבוועיים לאחר יציאתם ממצרים, ועל כן מכונה ספר במדבר כולו "חומש הפקודים".

הספירה נערכה ע"י ראשי 12 השבטים יחד עם משה ואהרן שספרו מטבעות כסף כיוון שאסורים בספירת נפשות. הפרשה מספרת על חלוקת העם לשבטים וסדר ארגונם, וגם על תפקיד הלוחים שנשארו את חלקי המשכן וכליו. הפרשה היא חלק מרצף הפרשות בתחילת חומש במדבר העוסקות בהקמת מחנה ישראל ובהכנות להליכה מהר סיני אל ארץ ישראל.

בני ישראל יצאו ממצרים לכיוון ארץ ישראל, הליכה שיכלה להסתיים בימים בודדים ארכה לבסוף 40 שנה. בני ישראל שהיו עבדים, היו משועבדים לגשמיות ולתרבות זרה, הקב"ה ראה שהם חייבים לעבור תהליך של זיכוך, שינוי פנימי. המדבר הוא המקום הטוב ביותר לעשות זאת. אין בו גשמיות, אין ערך לממון אלא להפך, **אתה נתון תמיד לחסדו של הבורא שיחיה ויכלכל אותך בכל יום.**

דווקא בתנאי המדבר הקשים, דווקא שם אפשר להשתנות וליצור צמיחה רוחנית - במדבר שום דבר אינו מובן מאליו. לא ברור שיש צל כדי שיהיה נעים, מים, אוכל או בגדי החלפה. **בני ישראל עברו במדבר עליות ומורדות, לא פשוט לבצע את חוקי התורה אבל בסופו של דבר בני ישראל הצליחו להגיע לארץ הקדושה והמיוחלת כשהם מוכנים יותר, מתוקנים יותר, בשלים יותר ואכן למרות המשברים שבדרך, חז"ל משבחים את דור המדבר ומכנים אותו "דור דעה".**

שו"ת הנשים - לקראת חג השבועות

סועדין סעודה בשירת לכבוד ו"ט.
1. יש גם שנהגו לאכול את מאכלי החלב בקידושא רבה (הקידוש של הבוקר) בלי פת, רק מיני מזונות ומאכלים חלביים, ולאחר כשעה אוכלים סעודה עם לחם ומאכלי בשר כרגיל לכבוד ו"ט, וכך נהגו גם בנדבורנא.
2. יש להיזהר שלא לבוא לידי איסורי בשר בחלב. החלות שאופין אותן החלביות יש לשנות צורתן מהחלות הנאכלות עם הבשר. יש לשים לב לדברים הבאים: חימום בשר וחלב בפלטה, שתיה הנמצאת על השולחן גם בסעודה החלבית וגם בבשרית, החלפת המפה בין סעודה לסעודה, היכר בסכ"ס וכו'.
3. יש להכין מראש את הפתילות לצורך הדלקת נרות שבת (השנה החג מתחיל ביום חמישי וממשיך לשבת

שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק. ולנשים - כל אישה תעשה כפי יכולתה. נשים אינן אומרות את סדר התיקון המודפס בסידורים.
1. בחג השבועות קוראים מגילת רות ביום.
2. יש שנהגו שנשים מתקצבות באחד הבתים וחכם קורא לפניהם את עשרת הדברות ומבאר אותן.
3. ישנם הרבה מנהגים לגבי מאכלי חלב בשבועות: יש הנוהגים לאכול מאכלי חלב בסעודת הלחלה של חג השבועות ויש שנהגו גם בסעודת היום, ויש שאמרו לתחילה יש לאכול מאכלי חלב דווקא בסעודת היום (שזוהי עיקר המצווה). מנהג נדבורנא שבסעודת הלילה של חג השבועות אוכלין רק מאכלי חלב וכן בסעודת היום אוכלין מאכלי חלב, ורק לאחר שעה

א. ערב ר"ח סיוון מסוגל להתפלל על זרע כשר ובנים ת"ח כנדפס נוסח התפילה בסידור השל"ה.
ב. יש מחמירים לפרוש מנשותיהם ג' ימים לפני שבועות והוא מדת חסידות אך בליל טבילה או ליל שב"ק אין צורך לפרוש כלל.
ג. השבת שלפני שבועות בה קוראים את פרשת במדבר נקראת שבת כלה. ויש לעסוק בתורה יותר מהרגיל ונהוגים להזכיר נשמות של הרוגי הגזירות.
ד. בערב שבועות יקדש עצמו ויטהר מחשבתו, ויחשב בדעתו כאילו מחר יקבל תורה מסיני מפי הגבורה, זמן תשובה הוא.
ה. מנהג ישראל להיות נעורים כל ליל שבועות ולומדים בתורה ומי שלא ישן בלילה כלל ועוסק בתורה מובטח לו

קודש מחובר).

ב. נשים הצריכות לטבול בערב שבת מתכוננות קודם החג (תמישי בצהריים) ובשישי לפני הדלקת הנרות חוזרות על הדברים האחרונים המותרים ביו"ט (ללא סיוח) ולאחר מכן טובלת כרגיל.

א. מקלחת לצורך שבת מותרת ביו"ט לדעת הספרדים

כדין שבת ולדעת האשכנזים במים פושרים וכל זאת

בלבד שיעשה בעוד היום הגדול, ז"א לא סמוך להדלקת נרות שאז נראה שמכין מיו"ט לשבת.

ד. יש להזהר בדין מכין הכנה מיו"ט לשבת ולכן מאכלים שרוצה להוציא מהמקפיא, שתיה וכו' יעשה זאת בצהרי היום המוקדמות. וכן עריכת השולחן תעשה לאחר

הדלקת נרות שבת.

ט. הדלקת הנרות לשבת תעשה כרגיל כמו לפני כל שבת ולפי הזמן המופיע בלוחות, במעבר מאש לאש שהוכנה קודם החג (ואין צריך להמתין לזמן רבנותם כיוון שביו"ט מותר לכתחילה להעביר מאש לאש במקום צורך).

אשת חיל סיפורים, מוסר ודעת תורה לחיזוק באמונה ויראת שמים

על עה רבי יהודה סג"ל זצ"ל פנצ'סטר הבטיח:
"יראו ישועות גלויות..."

אל הרבנית קניבסקי ע"ה נכנסה אשה, ומיד בכניסתה החל מעיין דמעותיה לנבוע. "הרבנית, זכינו, ברוך השם, במשפחה ברוכה ילדים, בביתי שורה ארוכה של בנות מצוינות שהיו יכולות להפוך מזמן לנשות חיל... אבל...", וכאן פרצה האשה בבכי מר... "הן מתבגרות והולכות, ועדיין לא זכו להקים בית בישראל. בכל יום אנו עוסקים בהצעות שונות, מבררים ומדברים, מנסים ומגששים, אך הישועה מבוששת מלבוא. כל יום שחולף הוא כמו שנה, והישועה עודה מתמהמהת..."

אוי! נאנחה הרבנית קניבסקי בצער, "שורת בנות מתבגרות בבית - זה ניסיון לא קל!", אמרה בהשתתפות כנה, ועודדה את האשה הבוכיה. "ישועת השם כהרף עין, מה שהיה עד עכשיו - יכול להשתנות ברגע אחד. זה באמת ניסיון קשה ומורכב, אבל אני מקווה ומתפללת שהוא יחלוף כבר בקרוב..."

"כבר ניסינו הרבה סגולות", שבה האשה וסיפרה, "היינו בקברי צדיקים והתפללנו בלי סוף. מה עוד נוכל לעשות?"

"את זה עשיתם?" שאלה הרבנית קניבסקי והצביעה על דף שהיה מונח על השולחן... האשה הופתעה מההצעה לשמוע על סגולה חדשה שלא הכירה, ומיהרה להציץ בתוכו, בו נאמר: "כך הבטיח רבי יהודה סג"ל זצ"ל ממנצ'סטר: כל הלומדים שתי הלכות בינם, יראו ישועות גלויות בעינייהם, הן בילדים, הן בזיונים, הן ברפואה שלימה, הן בפרנסה, והן בחינוך ילדים!"

האשה הביטה בהתרגשות בדברים, שכמו נכתבו במיוחד בשבילה. האשה קראה את הדברים פעם, פעמיים ושלוש. ובאותו רגע קפצה ואמרה: "הריני מקבלת על עצמי! גם אני מצטרפת לרבבות עמך ישראל הלומדים הלכות לשון הרע, גם אני חברה בלגיונו של מלך - בנזהרים בשמירת פיהם ולשונם, ובזכות זה תזכינה בנותי היקרות לזיווגן כבר בקרוב!" הרבנית קניבסקי חייכה, ובירכה אותה בחוס: "תבואי לעדכן כשתהיינה שמחות!"

באחד ממכתביה, מעידה הרבנית קניבסקי בכתב ידה על דבר הסיפור, וסופו המפתיע: "שלושה ימים אחר כך, התארסה הבת הראשונה. כעבור חודשיים - התארסה הבת השניה. ומאותו יום - זכתה האשה לראות ישועות לרוב!"

(פני פרשת השבוע)

זעקת האלפנה לבנה הדהדה באוזניו - יוס'ה -
הישאר יהודי!

לפני שנים רבות אירע מעשה אותו נוהג היה החפץ חיים לספר בעת שרצה לעורר את השומעים:

"קנטוניסט!". היו ימים שבהם הצטמררו האנשים כשלחלל האוויר נזרקה המילה הנוראה הזו, הטומנת בחובה דמעות רבות מספור של ילדים רכים שנקרעו מחיק אימותיהם על ידי הקוזאקים, כשהם מותירים אחריהם הורים עם לבבות נדכאים מצער וחוסר אונים.

אף גורלו של יוס'ה לא שפר עליו. ילד מחונן היה, את כל מילות הרב'ה שתה בשקיקה, ועם ערב, בבואו לביתו המט ליפול, ישב אל השולחן הרעוע לאור עששית נפט מעלה עשן ושייך את אשר לימדו רבו. בזווית החדר היתה עומדת אמו האלמנה שגלחה ממנה בעלה ז"ל באבחת גרון של קוזאק שתי, כשדמעות אושר תלויים בזוויות עיניה בראותה את בנה לומד תורה.

לא הרבה זמן נתנו להם מפקדי הקוזאקים להבין כי יותר לא יראו האחד את זולתו. היה זה השכם בבוקר. דפיקות עזות נשמעו על דלת הבית ותוך שניות מספר היה יוס'ה לפות בידיו השיריות של חייל אדיש שכלל לא שמע את זעקתיה הנואשות של האם האומללה.

כשיס'לה כבר היה על מפתן הדלת התעשתה לפתע האלמנה וזעקה נזרקה מגרונה: "יוס'ה - בלייבט אאיד!" - הישאר יהודי!

באותו יום מר ונמהר נחטפו ילדים רבים שגלחקו תחילה ל"חינוך" אצל איכרים נבערים וגסי רוח, כדי להכשירם לשמש כחיילים בצבא "הוד מלכותו", הצאר. הללו העבירים בעבודות פרך והאכילוס בצמצום רב, זאת מלבד התעללויות השכיחות ב'יהודונים הקטנים'.

צווחתה האחרונה של אימו לא הרפתה ממנו ובשכבו בלילות הקרים על מזרון קש מעופש, הייתה מהדהדת באוזני הקריאה "יוס'ה - בלייבט אאיד!".

הרבה לא היה באפשרותו מה לעשות כדי לממש את צוואתה של אימו, אך על דבר אחד הקפיד וממנו לא מש - קריאת שמע שעל המיטה. דווקא היא מבין שאר כל התפילות נשארה חקוקה בליבו. בכל לילה היה מפזם את "קריאת שמע" ו"המלאך הגואל" באותו ניגון ערב בו היתה אמו קוראת עמו קריאת שמע.

יוס'ה זכה להיות בין אותם מעטים שהצליחו לשמור במאמץ עילאי ובמסירות נפש על הניצוץ היהודי שלא יכבה. לאחר שסיימו את שנות הסבל והייסורים כשהם כבר קרובים לימי הזקנה, שבו לריכוזי היהודים שברוסיה, בורים גמורים שלא יודעים צורת אות, וכמובן שלא הכירו את דיני ומנהגי ישראל. בדרך כלל אירחו הקהילות את האומללים בסבר פנים יפות והללו היו יושבים רוב היום בבית הכנסת ומסתובבים בין הלומדים.

אף לעיירה "ליפנישוק" שליד וילנא הגיע קנטוניסט מגודל שהשתחרר מהצבא וקבע לו את מקומו בחצר בית הכנסת, היה זה יוס'ה מיודענו. ובאותה עת למדו בבית הכנסת מסכת יבמות בשיעור המשניות שבין מנחה לערבית, והנה שומע הקנטוניסט את הלומדים חוזרים על המילה "יבם" פעמים רבות.

בתקופה ההיא היה הכינוי לגוי רוסי "יוון", משום שהעם הרוסי השתייך ל"כנסייה היוונית". בשמוע הקנטוניסט את הלומדים מזכירים בלימודם "יבם", חשב לעצמו "וכי איזה 'יוון' נמצא כאן? על אודות מי הם מדברים?" וכשהביט סביבותיו ונוכח שאין שום גוי בבית הכנסת, הגיע למסקנה שהם מרכלים ומלגלים על אודותיו שהוא "יוון - רוסי נכרי", מאחר ששירת שנים רבות את הצאר הרוסי.

יוס'ה נפגע עד עמקי נשמתו, ופנה אל הלומדים בכאב, כשהוא שואלם בשפתו העילגת: "וכי אינכם מתביישים לשחוק עלי ולכנותי 'יוון' אחר הסבל הרב שעברתי, וכי מהי אשמתני שגלוני מביתי בילדותי?"

הלומדים ההמומים מדבריו ניסו לפייסו ולהסביר לו שלא קראוהו 'יוון' ולא שוחחו על אודותיו, אלא אמרו 'יבם' שהוא מושג ממסכת יבמות. אך האומלל נשאר בשלו, "לא כן, אלא 'יוון' אמרתם ועל אודותיי שוחחתם!"

לומדי בית הכנסת שלא הצליחו להניח את דעתו, חככו בדעתם כיצד לנהוג עם הנפש הנכאה, והגיעו למסקנה שלא נותרה ברירה אלא לנסות ללמדו קצת "עברית" כדי שידע להבדיל מעצמו בין "יוון" ל"יבם" ויעמוד על כך שלא התכוונו להעליבו.

ממחשבה למעשה, קבעו יושבי בית הכנסת בליפנישוק תורנות בינם לבין עצמם כדי ללמדו לשון הקודש, והנה גילו שבעזרת כוח רצונו הוא מצליח להבין את המוסבר לו ותוך תקופה קצרה ידע הרבה יותר מאשר החילוק בין 'יוון' ל'יבם', עד שגדל לתלמיד חכם מופלג.

כאן היה החפץ חיים מפטיר ואומר למאזיניו: "אני הכרתי יהודי זה, כשהוא מכונה בתואר 'הגאון מליפנישוק'!" - ודי במשפט זה של החפץ חיים לקבל מוסר לדורי דורות - כל אחד יכול, אם ירצה!

(מארות הדף חובי)

להנצחה ושותפות, וכן לשאלות הערות והארות בקשר לעלון או לנאמר בו, אפשר לפנות במייל: ya234914@gmail.com

ההנהגות וההלכות המובאות בעלון נעידו לחוק בעבודת הבורא ובאמונת חכמים, הם לא המיד מידעיות לכל אדם או להלכה למעשה, ועל זה נאמר: "עשה לך רב, והסלוק מן הספק".